

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Előfizetési díj

vidékre postán vagy helyben házhoz
hordva:
Egész évre 12 frt.
Félévre 6 „
Negyedévre 3 „
Egy órá helyben 1 frt.
Videkről egy hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállítás:

Belső-szénutca 16. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Ötödik hasábról, harmadik sor 6 kr. az első sor minden hirdetés után 30 kr. Nagyon és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt nyújt a kiadó hivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22). Harsnerstein et Vogler
Wien
Wallfischgasse nr. 10

Nyitlatti cikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap

1873 utolsó negyedére.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy órá	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kiküldése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legczélsezerűben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálok.

A „KELET” kiadóhivatal

Viszatekintés

báró Kemény Gábor képviselői jelentése.

Lapunk tegnapi száma hozta a most említett képviselői jelentést s részünkről, mint a jobboldal egyik tekintélyes tagjától származó nyilatkozatot, megjegyzés nélkül hagytuk volna, ha nem tartalmazna oly dolgokat, melyek lánczolatossághoz vezetnek s talán még felelősségére számíthatók oly kellemetlen ügynek, mely már is egy néhány rossz napot szerzett az országháznak s ha még tartani fog, compromittálni fogja nemzetünk törvényhozói hitelét.

Értjük alatta a Lónyay-ügyet.

Meghajlunk a báró ur bokros érdemei előtt s ép ezért sajnáljuk, hogy árnyat von e szép multra, mint árnyat vont azon miniszterelnök a magáéra, ki egy piros elnöki karszékkert pártot alkotott a pártban.

„KELET” TÁRCZAJA.

Két erkély-szobácska.

Regény, két kötetben.

Ira: Flygaré-Carlén Emilia.

Második kötet.

XX.

(Folytatás.)

Mialatt Pellander előadta jövele okát, Wallden alá s fel járt a szobában, s majd a kalitka előtt állott meg annak rostélyzatán bábrálva, majd átsított vagy halkan füttyörészett; végre midőn Pellander bevégezé beszédét, hanyagul levéle magát a karszékebe, s így kiáltott fel:

— Lelkemre mondom Pellander! én szónoknak születtem.

— Én az igaz ügy védőjének születtem, — viszonozá Pellander, felbocszantva a hangjával, melyen a hadnagy szólt hozzá, valamint azon közönyös módtól, melylyel közleményét fogadta — s azt kérdé: minő feleletet méltóztat előterjesztésemre adni

— Egyezkedni akar-e vagy perelni?

— Perelni — de nem, nem, kedves Pellander, ur! ily harcra nem vagyok én hivatva! Hanem bizalmasan legyen mondva, most e perczben, utazásunk végett oly sok és elkerülhetlen kiadásaim vannak, hogy egy évi haladékat vagyor kénytelenem kérni. Menyire megy a hitványság? egészen megelégedtem az összeg nagyságáról, s a levélben síncs említés téve róla.

Pellander átnyújtá neki a kötelezvény másolatát.

Walden etthalványult.

— Mi az ördög! — kiálta, miközben többször végig voná állán kezeit — hisz ez —

— No, nem mondtam-e, viszonozá őrármel Pellander, — hogy a dolog tekintélyes, bizonyult? de

A báró ur mondja jelentése végén, miszerint főoka nehézséges haladásunknak, hogy mindent egyszerre kívánunk megoldani; miért tehát a végnélküli panasz, mely a jelentésben átvonul, s mely a kormány csipkedésében a baloldali szónokok között keresi párját? „Megbukott a miniszterelnök, megmaradt a miniszterium?” Ekkor tehát csak az új miniszterelnök s nem a miniszterium érdemel kárhoztatást, mert legtöbb tagja a régi. Régi a többiek között a pénzügyminiszter is, ki bizonyára nem ment az elnökminiszter változása folytán akkora metamorphosison keresztül, hogy az ekkor kikerült dícséret helyett most kárhoztatást érdemeljen.

De talán felesleges is bizonyítaniunk. A jelentés minden részéből kitünik, miként ke-restetik egy személy érdekeinek befedésére a hon javának köpenyege. Különb is a jelentés végefelé kiugrik a nyúl a bokorból. Formaszerinti vádakkal találkozunk itt az új miniszterium ellen, hogy: nem a többség kívánságára alakult, hogy imparlamentaris állapotot hozott létre, közeli viszonyba lépett az oppositio bizonyos részével, az ellenzéki vezérek szeméből nézte a kormány, hogy mit mondjon, szóval, hogy a kormányválság nevezetesen jó eredményeket nem tud felmutatni.

Kellemetlenül hatnak e vádak ránk s hisszük a deákpárt minden hívére, kik ismerik a rágalmak indokát.

Hogy a kormánynak van-e vagy nincs többsége az országházban? ... fájdalom, ép Lónyay pártolói tették próbára e tétel bebi-nyitását a mult országgyűlésen az adóügyi törvényjavaslatok tárgyalásakor s ha többsége nem lett volna az új miniszteriumnak, az ex-miniszterelnök pártján nem mulik megbuktatása. Az imparlamentaris állapot előidézését illetőleg kár feleldünk, hogy meg van méltelyezve az országház ott, hol személyek és nem elvek alkotják a pártot. Személyek lehetnek a párt áldozatai, de a párt sohasem lehet a személyeké.

S hol ez mégis megtörténik, nehéz magát kimosni az illető pártnak a gyanu alól,

mit tesz az! én mindég elismert méltányos és szabadelvű ember voltam. Mintán a hadnagy ur most egy hosszabb útát szándékszik tenni, természetesen, hogy a per igen kellemetlen valamij lenne rá néve. Azért jobb volna feltételeimet figyelembe venni. Felelt az öszvegnék nyolcz nap alatt letenni, s a másik felére néve egy évi haladék, természetesen a nekem fizetendő járulékat sem feledve ki.

— Lehetetlen! — kiálta Wallden. — Elment az esze uram? Azt hiszi pénzt tudok csinálni?

— Annak, ki oly gyorsan tud ad rajta, minden esetre tudnia kellene, viszonozá Pellander feszelen hangon, s kötelességének, hogy tisztán beszéljen a soha ne kimélye a szót, eleget téve. Hanem most csak arról van szó, hogy tetszik-e a hadnagy urnak így intézni el a dolgot, vagy nem?

— Nem lehet, erre nem vagyok képes! Az összeg egy negyedét s ön tiszteletdíját.

— Így nem végezhetünk; bátorozott utasításom van.

Még soká hányták, vetették a dolgot. Végre kényszerítte látá magát Wallden, csak előtte és hitelezője előtt ismert okokból szavát adni, hogy az öszveget a kívánt időre készen tartja. Ez ugyan a jelen körülmények között elég rozskor jött, de mit volt mit tenni, más menedéket nem talált.

Három hónapi házasság után, csak nem elegethetett újra perlekedésbe, ámbár ez neki gyenge oldala, s ugynevezett elve volt, hogy időt nyeresen általa, ha csak pár hetet, vagy hónapot, míg az ügy egyik törvényszéktől a másikig vándorol.

— Miről volt szó? — kérdé Mária Lujza, a mint férje a szalomba lépett, s őt magánosan találta ott. Reménytem, csak nem ismét valamely házasságod előtti ügy?

— Hogyan is kérheted ezt angyalom? Nem te tanácslád-e nekem, tiszta felfogásoddal, hogy ez egész zavart dolgot egyszerre végeztünk b, s nem emlékszel, hogyan fordítam az első heteket, id-jöveletem után, ezek tisztázására?

— Édes jó Wallden, ha még is valami adóságról van szó, az egekre kérék, álszámereimből ne

hogy bizonyos magánérdekeknek martalékul dobták a hazát. Az imparlamentaris állapotot tehát bizonyára nem a Szláv-kormány okozta.

Vagy talán az büne hogy közeli viszonyba lépett az oppositiohoz? Mi ellenkezőleg a balközépet látjuk közeledni a Deák-párthoz s különben is nehezen hisszük, hogy ama tetteit be lehetne bizonyítani akkor, midőn Jókay nyilatkozata ép most oszlatja a fusionalis államokat, de egyuttal napvilágra hozza azt is, hogy Lónyay a fusio fejében a baloldalnak az önálló nemzeti bankot s a honvédség műszaki felszerelését ajánlotta fel.

Hogy a kormány az ellenzék nézeteire is volt tekintettel, ezt akkor sem találunk nagy bűnek, ha tényekkel igazolható volna. Az ellenzék elveinek meggyőződésünk legyen ellensége, de nem a gyölölet, mely mindent visszautasít csak azért, mert az ellenzékől jön. Az, a ki polgárháborúvá tette a legszentebb állam-polgári actust, kinek kormánya alatt a vérontásig fajult a párdűh, nagyobb kárt tett a hazának mint a ki e vihart lecsilapította. És ha a kormány az ellenzékre is kacsintana, ösztönözhetné-e erre más indok, mint az, hogy saját pártíveiben sem lehet bizodalma.

E bizalom-csökkenést bizonyos körben nem az új miniszterium, hanem eléggé megalázóan törvényhozásunkra néve, csupán egy személy magánérdeke idézte fel, elnéve szívem, hogy egy miniszterelnöki szék még teljesen jogosult magán szempontnak sem lehet játékszere. Lónyay gróf érdemei előtt leborul a közvélemény, de emelkedni csak lassan, alázatosan azonban gyorsan lehet, s az ex-miniszterre pedig pártjával együtt e sors vár, ha a mult országgyűlésen megkezdett taktikának még folytatása is következik.

Mi pedig e folytatás jelét látjuk a báró ur jelentésében s ezért a jövő feletti aggodalom dictálja talán élesnek látszó megjegyzéseinket.

Pártunk hatalmas, jövője nagy, a siker és az ország bizalma kíséri nyomdokait, gondoljon a felelősségre azon töredék, mely sorai közé vitte a belviszályt.

titkold azt el előttem. Légy őszinte, kérék, s az is tenért fizessük ki inkább, minthogy a nagy utra induljunk, melyet más évben és éppen úgy megtehetünk!

Nem tudom hogyan történt, de roppant nyugtalanság fogott el a mint ezt embert itt megláttam.

— Oh, ezek csak képzelmények, kedves szívem! Megbocsáthatlan, hogy ilyen gondolatokkal kinzod magadat. De, hogy megnyugtassalak, el kell mondanom, mit talajdonképpen megígértem, hogy titokban tartok: a szegény ördög egy kis viszont szolgáltra kért fel, azért, tudod, mit ő tett volt érettem.

— Istennek hála, hogy csak ez! jó, hogy nem más valamiről volt szó.

— Vh ez sem valami jó; kezességet kell érte vállalom.

— Nagyocská öszvegért?

— Oh nem; alapjában véve az egész kicsiség, ily emberek nem csinálnak nagy üzleteket. Egy kis váltó-adósság egy pár száz tallér; de egy rendszeres embernek soha nem kellene másért jót állani.

Tán csak nem tagadtad meg tőle? Mária Lujza vonzódt Pellanderhez, mióta az emberség névében érdekkel viseltetett Vilmos iránt betegségében.

— Nem biz én, nem volt szívem ellentálozni, galambom, mert felvére a dolgot, még is csak szép, hogy az ember segítsen másokon, ha nekünk semmi hátrányunkra nem szolgál.

A beszélgetés itt félben szakadt s természetesen többet nem jött szönyegre e tárgy.

(Folyt. köv.)

Páris a föld alatt.

Már évek óta belföldiek és ideiekre néve egy neme a kirándulásoknak Páris földalatti csatornáinak meglátogatása. Minden hónapban egy nyilvános kényutazás rendeztetik ez alvilágba s az e végre a hatóságtól kibocsátott jegyek mindig rendkívül keresettek. A kirándulás különben nem hosszadalmas s csak a kíváncsiak gyönyörködtetésére elég: az utazás először széken, majd hajón történik. Az

— A horvát országgyűlés szept. 29-iki ülésében Zsifkovics alelnök felolvassa Mazuranics bán ki-nevezési oklevelét, mire a bán eljenzések közt elfoglalá helyét és az alelnök által élénk eljenzések közt ödvözlöztetik. Mazuranics válaszában hangosan lyozza a Magyarországgal való kiegyezés előnyeit: azon meggyőződést fejezi ki; hogy a pártok egyet-értők és elégedettek lesznek. Igéri a szükséges reformok keresztülvitelét; kéri a gyűléseket támogatását és biztosít, hogy semmiféle gyűlöletet sem táplál és a vele politikailag ellentétes felfogásúakat tiszteli. (Tartós eljenzés.) A közelebbi ülés október 13-án lesz.

Fogarasi ügyek.

Fogaras, 1873. szept. 27.

Tisztelt szerkesztő ur!

Egy újabb intézkedést küldöm meg vidékünk főkapitányának, mintán a közönség közt, hivatalos dolgaitól csak az szívárog ki, a mi rendelet alakjában jelenik meg; többi dolgairól nem sokat tudhatunk, mert saját költségén fizetett irókat tart, kit magával hozott.

A nyelvkérdésben kiadott rendelet, az illetők felfogadása folytán, még mind függőben van, s ha valamit kérdünk, rendszeren azt feleli: „meglát-játok ezután,” ezzel be kell értnünk, azonban még is kissé igen hosszasan áll ezen tárgy függőben, október 6-ára van féléves gyűlésünk megtartása kitűzve, mikénti folyamáról annak idején tudósításom megküldöm.

Egy vidéki bírók.

Eln. Sz. 103 1873.

Fogarasvidék alkaptánya tekintetes Codru Dragostianulu urnak.

Közelebbi időben a szolgabírák némelyikének belsőüggyelvitelét vizsgáltam meg és ezen kirándulásaimban több panaszok folytán némely községek keblé ügyeibe is betekinttem, ezen alkalmakkal szerzett azon tapasztalataimat és észleleteimet, melyek nem csak a közigazgatás hátrányára, hogy no mondiam megakadályozására szolgálhatnak, de magának a népnek szellemi és anyagi romlását vonják magok után, kívánom a t. alkaptány urral közölni.

utazás a Chatelet-téren kezdődik és a Madelein-téren végződik, nem valamely hosszú utat téve meg.

Mihelyt a vascsigaléposon leérkeztünk, a földalatti Páris szemünk elé tárul; az első pillantásra felfedezi titkait. E roppant ércsövekben, melyek simák és fényesek, mint a fekete márvány, foly a Szajna és Ourque a Pont au-Change közeve alatt két oszvon bocsátkoznak le, melyek a hálózatból jönnek ki s egy hanyat fekvő néger lábszáraihoz hasonlítanak. Tovább a kevésbé nagy s ezért könnyebb csövek húzódnak a fal hosszában s jitt-ott külön-bözlöleg ágaznak. Ama szürke csövekben a boltzaton magán az óntok van, melyekben gutta perchá-val környezve a villanytávírdra szálai végzik feladatukat. Amott egy hosszú cső vonul végig a falon igen szük vízvezetésre s igen bő a távírdra sodronyok befogadására. Mi lehet abban? Hallga! Hirtelen egy hajító-dárda sivatásához hasonló éles hang üti meg füledet. Ez a rezes láda, mely sürgönyökkel terhelve pneumatikus távírdra fuvására zug. Páris valóban egy élő test; elrejtett életszervei sohasem nyugszanak.

Az üreg egy nagy boltzattal s Szajna lépcsős partjára nyílik. Az építmény vastag falazatában a különböző hivatalnokok bureaui vannak, egy helyiség a lámpatisztogatók számára; szobácskák az iszap tisztogatóknak szükséges seprők, kosarak, lapátok, csizmak számára.

Az öszlopon, melyek a csatornákat magukban foglaló kövezetbe vannak bocsátva, lámpák vannak alkalmazva porcellán harangocskákkal s így egy kevés világosság is van. A szolgáló személyzet fehér vászón ruházatban helyein áll. Másutt bebo-nyalózdva a kíváncsiak tömege látszik. Meglehetősen hideg érezhető, holott e nem nagyon mély alvilágban a légmérséklet tízenegy-tizenhárom Reaumur fok között ingadozik.

(Folyt. köv.)

Tapasztaltam ugyanis: hogy a községek rendezése még maig sincs teljesen bevégezve, a megyékben a községek szabályrendeleteket magoknak teljességgel nem alkottak.

A községi bírák mint sérthetetlen felsőbb lények sok helyt a legugyobb önkényt gyakorolják, első határprevaricatorok.

A kérelmesek panaszait önkényileg visszautasítják, vagy bizonytalan időre félredobva ellátatlan hevertetik.

Közegességi s más sürgős ügyekbe, kötelességszerű jelentéseiket nem csak, hogy magok meg nem teszik, de még másokat is hivatalos hatalmuknál fogva visszatartanak a panasztól és jelentéstételről, rendőrségről a községekben szó sincs, ezért a baromfi- és szalonna-lopások, éleliskamrák és lakházak, gabonások feltörése, sőt olykor marhalopások és szándékos gyújtásból eredett tüzesetek fordulnak elő.

És mindezeket megtörténni engedék az illető falusbírák, mert a községi képviselő testületek; vagy a falusbírák verrokonaiából vannak összetakolva, vagy olyan egyénekből, kik a községi törvényt általában, jelesen pedig annak 91, 92 és 93 §-ait vagy teljességgel nem értik, vagy pedig vérségi egybekötöttségüknek fogva, az előjárók ellen alkalmazásba venni nem akarják.

A körjegyzők közül igen sokan nem értik, nem tanulmányozták a községek rendezéséről szóló 1871-ik évi XVIII-ik törvényezikket.

Vagy ha értik és tanulmányozták is ezen törvényt, kötelességeiket hanyagul teljesítik.

A birtok nyilván tartások sok helyt zavarosok az adóbehajtás nem történik a maga rendén, vagy is a körjegyzők részéről szükségelt nyilvántarassal és ellenőrzéssel; a hivatalos napok nem tartatnak kellő pontossággal stb. stb.

Mindezen bajoknak főokát abban vélem föltalálni, hogy a járási szolgabírák nem érvényesítik kellőleg azon kötelességszerű hatalmat, melyet rájuk ruház a 1870 XLII-ik törvényezik 61-ik §-a.

A szolgabírák ma már szinte csak posta állomásnak tekintik magokat, kik az alispántól jövő rendeleteket a körjegyzőkhöz továbbítják.

A kötelességeiket hanyagul, vagy éppen nem teljesítik előjárók ellen, egy hosszadalmas unalmas utnak tartják a törvénytől előszabott fegyelmi eljárás követését, keresztülvitelét; sőt saját rendeteiket hanyagul vagy éppen nem teljesítése esetében se alkalmazzák a községi törvény 95-ik §-át.

Mindezen előadottaknál fogva felbivom a t. alkapitány ur figyelmét, az idéztem körülmények között arra, hogy a községi törvényt a maga rendén, saját keblügyeiről önállóan intézkedni, sérelmei orvoslását a törvényszabta uton saját erején keresni, de lehetővé tegyék a megakadályozásáról, szintén gondoskodott a törvényhozás a 1870-dik évi XLII-ik törvény 61-ik §-a által, midőn a szolgabíróknak, mint a járás első tisztviselőjének s a felügyeleti jogot teszi kötelességévé és ezen felügyeleti jog gyakorlata által az önkormányzat kezdetleges nehézségeit kell megkönnyíteni, mert hogy az önkormányzatba beleélje magát a nép, hogy szokásává és sajátjává váljon, idő kívánatik rá és éppen ez okból a kezdet első nehézségein segíteni, felvilágosításokkal, utbaigazításokkal, éber felügyelettel, a nélkül azonban, hogy az gyámködséba menne át, tisztviselőink, jelesen pedig szolgabíráink vannak hivatva: nem vélem tehát feleslegesnek ha a szolgabírák ez irányban utasítatának, mint járaisaik első tisztviselői kötelességeik pontosabb teljesítésére.

Fogarass, 1873. szept. 22-ik.

Boér Kálmán mp.

főkapitány.

Külföldi szemle.

Kolozsvár, oct. 1.

Spanyolország. A Dictatura erélyes rendszabályainak napról-napra szaporodó következményei jelentkeznek. A Carlístákat már ismét két útközben megverték. Ez Gironella és Caseras között történt. Közvetlen előny a kormányra e két kis győzelemből az, hogy a Cagnas dandár-parancsnok által kísért lőszerszállítmány végre rendeltetése helyére: Bergába érkezhett. Az intervenció kérdése, mely néhány nap óta nagy izgalomban tartotta a közvéleményt, eldőntetett, s még pedig akként, hogy a külhatalmak nem fognak intervencióba spanyol belügyekbe. Az alicanté előtt állomásozó idegen hajórajok parancsnokai számos értekezlet után abban állapodtak meg, hogy nem intervencióba. Az ágyúzatás tegnap reggel 6 órakor vette kezdetét. Több mint ötszáz löveget, köztük petroleum bombákat dobtak a városba. A város sok kárt szenvedett, több ház romban hever. A védelem a hat órai ágyúzás alatt hősies volt. A közelebb anglia által visszaadott fregatok haladéka nélkül Cartagenába fognak menni, értelmes vezetők alatt állanak, a legénység egyelműen tengeri katonákból van összeállítva.

Hiszik, hogy a „Victoria” és az „Almanzor” ma elfogják bagyhatni a kikötőt.

Anglia. A „Murillo” lezárólásáról részleteket hoznak az angol lapok. Az angol admirális az azon napról fogva, melyen a „Murillo” a Northfleet gőzöst tenger alá süllyesztette, nem vesztette szemé elől a szerencsétlenséget okozó spanyol hajót s minden tekintélyt felhasználva Madridban, hogy az itteni kormánytól kieszakozzja a „Murillo” gőzös kapitánya és legénysége megbüntetését. Mint ismeretes a spanyol kormány nem vette oly feletle szigorúan ez ügyet s a hajó kapitányát és legénységét szabadon bocsátatá, dacára a számos és igen nyomos bizonyítékoknak, melyek a hajó kapitánya és legénysége bűnösségét szinte kétségen felül emelik. Midőn tehát a hajó e hó 22-ikén Calaisból Doverbe kötött ki, hogy innen Londonba menjen, felismerttén sajátoságos építészeti módora által, azonnal lefoglaltatott. Egyelőre két per emeltetett a „Murillo” ellen, az egyik a „Northfleet” hajó tulajdonosára által az elvesztett hajóért 10,000 font sterling kártérítés iránt; a másik „Northfleet” megterhelője által az elvesztett rakományért 14,000 font sterling kártérítés iránt.

Ha vajjon a kapitány és legénység megleendő büntetve a keményszüvésért, melylyel az elmerülő hajót segély nélkül hagyták, az angol törvények jelenlegi állása mellett, midőn ezek a mentésért csupán keresztényi kötelességből következtetik, feletle kétes. — Az angol kormány elhatározá magát egy könnyű vasuti vapat építtetni a roppant afrikai tengerpardon, mely a partól Kumassi, az ascantiák fővárosa felé fog irányulni. A legelső ily szállítmány, mely mintegy egy angol mértföldhöz szükséges anyagot tartalmazott, már el is indult rendeltetése felé. Most már kétségtelen, hogy az angol kormány addig nem fog megnyugodni, míg expedíciója az ascantiák fővárosát, Kumassit el nem foglalják. Az expedíció volt fejét, ki, mint tudjuk az ascantiák által megsebesített, vissza hívá és helyette Dewitt a csatorna hajóhad kapitányát küldé az expedíció tovább vezetésére. — Az angol társaság az ez év gyűlését Bradfordban tartá meg. A legnagyobb feltűnést egy hölgy idézte elő, ki az összegyűlt férfiak és nők előtt az angol családi élet hiányait, szellőzteté, midőn az angolokat, kik „homes life” vagyis családi életükre oly büszkék, feletle kellemetlenül érinté.

A szőlő hölgy neve King és származására nézve amerikai nő; beszédének tárgya volt: „társasági házak és háztartás felett.” A kluboknak rendkívüli és folyton növekedő száma mutatja — mondá — a kevés hajlamot, melylyel az angolok tűzhelyek iránt vannak. A nőnek és hajadonok helyzete, kik bér és élelmi házakra kárhoztatva, épséggel kiállhatnak. A szolgálók csak nem rabszolgai állapotban tengődnek. A fenálló konyhaiskolák távoí sem felelnek meg a célnak s csupán arra valók, hogy a hölgyek tepsikkel tanuljanak jászadozni. E hátrányon és hiányok elhárítására a női reformer főző- és háztartási iskolák felállítását hozza javaslatba, mikben az urnó, mint a család megtanulnak a főzés-sütés és háztartás elemeit, de tökéletesen! továbbá a rendszer keresztülvitelére elmondhatatlanul szükségesnek tartja társasági házak felállítását, melyek — bár feletle kevesen „mansions” név alatt most is előfordulnak Londonban. — Az imént jelent meg Londonban az angol sajtó 30-ik évi naptára, mely feletle érdekes adatokat tartalmaz a brit hírlapiradalon vonatkozólag. Londonban 285 folyóirat jelenik meg, miből csupán 17-napi lap. E 17 lapból 11 jelenik meg reggel, 4 este, 2 kétszer jelenik meg naponta. A „Times” és a „Daily Telegraph” egy magukban több számban nyomattatnak, mint Berlinnek összes lapjai. Sajátoság az, hogy egy lap csupán az iv egyik oldalán nyomatik, mi által a lapírók ollojtéká feletle könnyítve van. 221 közlőy heti; 9 hetenkint kétszer vagy háromszor jelenik meg; egy azonban hetenkint négyszer; más lapok ismét kizárólag bizonyos telepítvény számára nyomattatnak. A pártok minden árnyalata képviselve van a lapok által. Némelyek több mint száz éves fenállással dicsekedhetnek.

A legtöbb lap egy száma nem kerül többé egy pennynél, azaz körülbelül 5 o. 6. krajczárnál, de vannak olyanok is, melyeknek egy száma csupán fél penny, míg ismét mások, melyek számonként egy shillingbe, azaz árszóval körülbelül hatvan krajczárba kerülnek. Anglia tartományaiban összesen 889 lap jelenik meg; lehet, hogy néhányval több is, de ezekről semmi tudomás nincs. A szóban levő naptár ezeket követően osztályozza: 270 lap liberalis, 163 conservativ, 30 conservativ liberalis: 2 liberális független (a naptár osztályozza így) 1 tory, 1 protestans, 2 radikális. A kis Wigh szigetnek magának nem kevesebb, mint 10 lapja van. Oxfordnak van egyetemi hivatalos lapja Galles Celta lakosága, mely ide menekült, csupán két napi lappal bir; 6 hetenként kétszer jelenik meg, 51 hetenként egyszer; 5 lap még a régi gall nyelven szerkesztetik. Skotia 11 napi lap által képviseltetik, mik közül 5 heti kiadást is közöl. A többiek között 13 hetenkint kétszer 2 hetenkint háromszor és 118 hetenkint egyszer jelenik meg.

Az edinburgi újság 1690 óta jelenik meg, de minden angol lap között legnépszerűbb a londoni újság, Irlandban 140 újság hirdettetik, miből 23 napi lap ugyancsak jelenik meg hetenkint kétszer, 6 heten-

kint háromszor, 88 hetenkint egyszer; 8 lapidősebb száz évnél. A szemlék száma meghaladja a 630-at, e számból 250 vallási ügygyel foglalkozik. A mérseketlenségi társaság 15 közlőnyvel bir. A dohány ellen egy dühös havi szemle jelenik meg, de mellette egy másik. A spiritualismusnak szintén vannak védői, habár kisebb számban, mint amerikában, hol százakra mennek.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, október 1. 1873.

— A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi magyar királyi miniszter 10089. sz. a. kelt rendelettel Alsó-Fehérmegyében kebeleztet Verespatak község kérvénye nyomán megengedte, hogy ott évenként mártius hó utolsó hetének s október hó második hetének mindenkor péntek és szombat napján országos vásárok tartassanak.

— Ovári Kelemen, egyetemi tanár, tegnap délután 5 órakor vezette oltárhoz társas köreinek egyik szép fiatal alakját: Vikol Poli kisasszonyt, Vikol Gergely polgártársunk kedves leányát. Az esküvő a piaristák templomában történt, melynek tágas boltívei alatt a szép menyasszony dallamos csengő hangjával annyiszor bájolta el a közönséget. A templom hajója egészen megtelt nézőkkel s a lényesen kivilágított oltár alján pedig diszes násznép foglalt helyet. A násznagyi tisztet Pulszki Ferencz a pesti muzeum igazgatója és országgyűlési képviselő teljesítette. Az esketési szertartást Lónhart Ferencz apát végezte, ki utóljára megható hangon mondott áldást a fiatal párra. A diszes esküvőt vidám nászslakoma követte, a boldog szülők hajlékában.

— A helybeli rom. kath. lyceumban f. hó 5-dikén ünnepélyes „Venis sancte”-val nyitattik meg a tanév, 6-dikán pedig megkezdődnek a rendes előadások.

— Jótékony adomány. Fogarassy Mihály erdélyi püspök, dobokamegyei Bonczhida község számára egy 1400 frtos házat és telket vásárolt katólikus lelkésznek és iskola számára, és ezek fölszerelését is magára vállalta. Eddig se lelkésznek, se iskola nem létezett. A lelkész kénytelenített eddig résztint kegyelmi, résztint bérelt lakásban magát meg huzni; a gyermekek iskoláztatásáról pedig ily körülmények között szó sem lehet.

A bécsi világtárlaton általános figyelmet keltett japáni művészek társasága ma körükbe érkezik s immár műsorútökök előadást rendez a redout termében. A japáni mikádó e jeles vándorló társaságról mindenütt tal hol csak megfordult, nagy elismeréssel szökött a hazai sajtó.

— A helybeli lövöld. egylet részjegy-birtokosai — kik az egész 50 frtot befizették — részjegyet Demjén László egyleti pénztárnoktól átvethetik.

— Szebenváros és szék területén 5,800 letelepedett s 700 vándor cigány van.

— M.-Vásárhelyt október 5-én lesznek a löversenyek.

— Schlagintweit (Henrik német utazótudós, ki több jeles művet írt, megtévelyült s a müncheni elmebetegek intézetében gyógyítják.

— A pécsi pénzügyi viszonyokat eléggé jellemzi, hogy a „Baranyamegyei takarékszövetkezet” a napokban vett fel egy magán egyenlőt 60,000 forint kölcsönt, nagyobb szerű biztosíték mellett pillanatnyi szükségletét fedezendő.

— Alapítványok tisztjöltek számára. Eddig vagyontalan egy éves önkéntesekre nézve igen bajos volt a tartalékos tisztválo előléptetés. — A király határozott parancsára jövőre vagyontalan egy évi önkéntesek, kik a tisztválogatásokat jó sikerrel leteszik, szintén kinevezendők, és az ilyen vagyontalan tisztjöltek számára évi 600 frtos alapítványok fognak tételni.

— Az Akadémiai Almanach 1874-re már sajtó alatt lévén: Arany János főtitkár körlevélben felkéri az Akadémia mindenemű tagjait, hogy irodalmi munkáik jegyzékét, valamint a Névkönyvben netalan szükséges igazításokat, végre még az Ügyrend 9. pontja értelmében megörzendő életrajzi adataikat, legfőkébb október hó végéig hivatalához be- küldjék, mert azután újabb felszólítás nélkül, az Almanach szerdése folytattatni fog.

— Kilépések az egyházi rendből. Békics Gyula fehérmegyei áldozár nevezett egyházmegye papságának egyik tehetségesebb fiatal tagja, közelébb kilépett az egyházi rendből. — Bénde K. József, a kegyestanítórend és m.-szigeti gymnasiumi tanárának tagja e hó közepén megvált a szerzettől.

— Felhívás. A háromszéki leányvárhoz K. Vásárhelyen oct. 12-én délelőtt 10 órakor ünnepélyesen megnyitattik. Egy alkalom ez ismét, hol azok kiknek szívében az ily emberségi közügyek iránt érdeklődés van nemcsak érzésüknek új táplálékot nyerhetnek s a mellett példaadásokkal másoknak is buzdítására befolyhatnak. Így hatva egymásra s jobbitva egymást, több több tért szerzünk minden jól minden neves törekvésnek. Melegen hívjuk föl egész Háromszék lelkeseit és leányait az árvaház ünnepélyes megnyitására megjelenni. K.-Vásárhelyen, sept. 28. 1873.

— Petrarca születésnapjának a jövő évben Arguaban megünneplő évfordulója alkalmából, az

kor Aleardó Aleardi fogja az ünnepi beszédet tartani, Victor Emanuel király pártfogolása mellett egy díszmű fog megjelenni; „Petrarca ed il suo secolo.” A művet, mely a de Angeli-féle nagy úpolyinyomdában fog kiálltatni, Gaetona Ghivizzani fogja kiadni, kit egy 1865 ben kiadott hasonló műről: „Dante ed il suo secolo” ismernek az olasz irodalom barátjai. A műhöz dolgozatokat fognak szolgáltatni Mamiani, Cesare Cantu, Tommaso, Correnti, Talarini, Fornari, Fisrentini, Ferrucci, Vasseni, Plati, del Nungó, Settembrini és mások, a többi között Ermirna Fusiato velencei költő, ki jelenleg Rómában egy magasabb tanintézet élén áll. Az arguai ünnepélyre számos külföldi tudós és író is meg fog hivatalni.

— A visegrádi uradalmi erdőmester, Prindl ur leánya, utelka heves szerelmi viszonyban állott Szeles királyi tanácsos és ügyvéd fiával. A fiatal pár már a hó 25-én eltűnt és két napig Visegrádon rejtőzött. Folyó hó 28-án reggel 2 órakor valószínűleg szökni akartak és Bogdány felé indultak. Az oda vezető ut szélén egy kőbánya van és azon percében, midőn a szökevények ama pontra értek, a kőbányából egy nagy szikladarab esett le az útra, és mindkettőt agyonzúzta. A fiatal ember azonnal halva maradt, míg a leány csak félórával később lehelte ki életét.

— A manchesteri Athenium huszezer kötetből álló könyvtárának nagyrésze elégett szeptember 24-én.

— Tűzhányó szikla. A „Zalasomogyi K.” írja: E hó 22-én Zalamegye északkeleti részén a Balaton fölött 3—4 óra közben délután, sűrű felhők közt mogoró nagyságu jégdarabok hulltak alá minden eső nélkül. Egyidőben ezzel egyik szikladarabról por vagy hamu emelkedett ki tölsér alakban oly erővel, mintha ágyuból lövetett volna. Négy, öt perc múlva egyik sziklarepedésen a láng özönlött és a füst egy csapott elő, hogy messzire homályba burkolt mindent körülfé. Erre roppant szélvész kerekedett, mely a sziklából előtörő kő- és földanyagot messze eldobá s összetördelé a fak koronáját. A lakosság a környéken annyira kétségbeesett, hogy azt hitte, a végétől következett be. A szikla feltűnő magaviseletét bővebben nem szól az említett lap.

— Németország két nevezetes halottja: Rodrich Benedix és Mühlbach Lujza, majdnem egy napon hagyták el a földi létet. A híres német vígjátékaíró f. hó 26-án mult ki, s egy nappal később Mundt asszony, a német regényírók között a legtermékenyebb, valamint Benedix a német vígjátékaírók között az volt. — Benedix Lipcsében született s 64 évesen halt meg. Épen ez évben kellett volna 50 éves írói jubileumát tartani, mert e kifogyhatlan író már 15 éves korában fogott a tollhoz. A németek legterjedtebb hetilapjában, az ismeretes „Gartenlaube”-ban mult héten jelent meg egy cikk, melyben a német nemzet felhivatott, hogy betegesen fekvő, elagott költőjét, ki addig írt, míg csak a tollat bírta, segegyezze, s készítsen neki egy nyugalmas, gondtalan öregkört. Erre már most nincs szüksége, s a begyűjtendő vagy tőn már begyűlt pénz az elhunyt szobrára fordíthatatik majd. Benedix többet írt más fél száz vígjátékot, s ezek között néhány tucet mindig főn fogja magát tarthatni. Legismeretesebbek: „A kicsapott déák” (der geleirte Student), „Doctor Wespe” stb. Némelyik nemzeti színpadonkon is megfordult. A német nemzetre nem hárul nagy dicsőség, hogy ernyedetlen költőjét elhagyta nyomorodni, s nem gondolt arra, hogy volt idő, midőn még az újabb „zeenik” nem munkát kövön, a nem klasszikus színpadok csak az ő termékeiből éltek. Benedix nem volt oly szerencsés, mint Scribe, (igaz, hogy nem is volt oly nagy ész), ki tolból millionáriussá lett s bár sokat írt, de legnagyobb termékenysége oly korba esett, mikor még az írónak nem adtak „tantiémé”, s egy-két kiao vagy szinbázi igazgató magánbecsületezésére szorult. — Mühlbach Lujza valódi nevén Mundtné az volt az ugynevezett szenzacionális történeti regényben, mi Benedix a könnyű társadalmi vígjátékban. Rá is azt lehet mondani, mit egy elnéz franczia író a roppant termékeny írónőre Genlis asszonnyra mondott: Mühlbach Lujza megszűnt írni, tehát nem él. Müller Klára — ez volt családi neve — Uj-Brandenburgban, Poroszország keleti közepén, született 1814-ben. 1839-ben Mundt Tódor német íróhoz ment nőül, s innét kezte Mühlbach ama ritka termékenységet, melynek pártját csak Land asszonyban találai a francziákéval, s talán Carlin asszonnyal a svédéknél. Nem volt nevezetes történeti személy, melyet az írónő nem tett volna sok kötetű s nagybörészt igen mulattó élvezhető regényeinek tárgyává. E mellett roppant olvasottsága, jó ízlése s a történelem meglehető ismerete, valamint kifogyhatlan fantáziája a meny-nyi-e lehetett visszatartá azon tulszoktól, melyekbe a történeti regények szerzői rendszeren esni szoktak.

— Öngyilkosság. A sétatéren ma kora reggel az arrajárók egy tisztességes ruházatú egyén holt testét találták meg. A szerencsétlen golyóval vetett véget életének, még eddig kiléte nem tudatik.

KÖZGAZDASÁG

Nemzetközi erdészeti congressus.

A bécsi világiállítás alkalmával, a mezőgazdák és erdészek is nemzetközi congressust rendeztek. E congressus sept. 20-án nyílt meg s öt ülést tartott. A gyűlés mint első nemzetközi erdész congressus constitualta magát Chlumeczki miniszter elnöke alatt. A hozott határozatok közül kiváló érdekek bir az erdőoltalom kérdésre vonatkozó határozat.

A congressus első tárgyban a következő kérdés volt terjesztve, minő nemzetközi megállapodások szükségesek, hogy a mindinkább terjedő erdőpusztításnak eleje véssék?

Bernhardt Neustadt-eberswaldi erdőmester előadó, terjedelmesen indokolt javaslatokat terjesztett elő, melyben a tulajdon feletti szabadrendelkezési jogról tüzetesen elmélkedett s kimutatta, hogy ha ezen elv az erdészetben is érvényesnek ismertetnék, akkor az csak a közjólét rovására szolgálna. Az országok művelődési képessége gyomond, az erdők okszerű gondozásától függ; főleg a tengerpartján, futóhomokos térségen, hegyek hátán, vízfolyások partján s források mentén levő erdőkre vonatkozólag áll ez. És habár ez ideig nincs is kipuhatolva az, hogy minő időjárási hatása van az erdőknek a mezőgazdaságra, annyi bizonyos, hogy erdőkre szükség van, ha az országot kulturális állapotban akarjuk fenntartani; s hogy ott, hol az ország forrásai kiszáradnak a nemzedékek s a népszellem is kiszárad és elpusztul.

A congressus előadó javaslatait Judeich és Peyrer módosításaival a következőkben fogadta el.

1. Elismertetik, miszerint nemzetközi intézkedésekre van szükség a végből, hogy az erdőpusztítás terjedésének eleje véssék. Különösen azon erdőségek célszerű művelését illetőleg szükségesek nemzetközi intézkedések, melyek a források körül és a vízfolyások mentén vannak; mivel ha ezen erdőségek önkényűleg használatnak, igen könnyen oly ingadozása lesz a vízállásnak, mely hajókázható folyóknál az ipart és kereskedelmet károsítja, részint a folyam medrének elhomokosodása, részint partuszások s a művelt földek árvízzel borítása által s ezen károkat ország határán túl is terjednek.

2. Továbbá elismertetik, hogy azon erdőségeknek fenntartása és okszerű művelése, melyek futóhomokon, hegyek hátán és tetején, hegyszakadásokban, a tenger partján vagy más kitett helyen vannak, az összes művelt nemzettek közös ügye, és hogy ezért általános elveket kell megállapítani, melyek az ily erdők birtokosai ellenében minden országban érvényre emelendők, hogy a földművelés károsításától megóvassék.

3. Elismertetik, hogy az 1 és 2. pontban felsorolt erdőknek (véderdőknek) fenntartása, megfelelő törvényhozási intézkedések által lényegesen feltételezve van; különösen a közös használat alatt álló erdőkre nézve, és hogy az ily erdők fenntartására vonatkozó intézmények ismertetését célzó nemzetközi egyezmények alkalmas eszközt képezhetnek arra nézve, hogy az ily véderdők jókarban tartassanak.

4. Végül elismertetik, hogy ez időszert még nem lehetett kimerítő tudomást szerezní ama művelési zavarokról, melyek az erdőpusztítások által előidézettek vagy előidézethetnek, hogy tehát a czélba veendő intézkedéseknek még nincs exact alapjuk.

5. Ezen alap megszerzése végett mindenekelőtt nemzetközi statisztikai felvételekre van szükség, hogy meg lehessen határozni, mily állapotban s minő kiterjedésben léteznek ily véderdőségek.

6. Az osztrák földművelési ministerium felkérte, hogy az erre vonatkozó egyezményeket az európai kormányokkal alkalmas uton előkészítse.

Mintán a gyűlés Boitel alelnök (Páris) indítványára elhatározta, hogy egy második nemzetközi erdészeti gyűlés összehívása iránt is intézkedések tétessenek, Chlumeczki elnök köszönetet mondott a tagoknak az érdeklődésért, s komolyan megígérte, hogy a maga részéről mindent el fog követni, hogy a congressus határozatainak érvényt szerezzen, s ezzel a gyűlés véget ért.

Közönség köréből *)

Válasz,

a 36-os párt vezérének, az 1872. sept. — decemberi autonomicus zászlós Simon Elek urnak.

Előre tudtam, hogy Simon Elek ur, az igazság elcsavarásában edzett, hirhadt ügyvéd azzal tart: si fecisti nega! Ez erős positio lehet az allegatiókban, de ha pártvezér lép s talajra: porrá török, ha még ezerszer akkora lenne is, mint a 36-tosok pártvezére.

Én, édes ur! önnököt és fél ujsághasábon folytatott dühöngését felelet nélkül hagyhatnám, mert az általam igazsághíven előadott, okmányokkal bizonyított és tanukkal bizonyítandó tényállás legcsekélyebb részét sem cáfolja meg; miután azonban mindkét helybeli lap hozta önnök. „Nyílt válasz” —

E községi fessallásoknak asánt rovat alatti külső ményekert csupán a saját-hatóság irányában válla lelölölöséget s a sork.

át, míg ezt megelőző cikkeit kiváratosan sem ismertette — kénytelen vagyok bővebb reflexiót tenni arra figyelemzítve a t. olvasót, hogy én, míg lapom állott beszélni nem mert.

Nem akarom én önt, édes ur! az igazságról meggyőzni, ez hasztalan kísérlet lenne; majd meggyőzi önt és társait az igazságszolgáltatás, melyre a magyar állam 10 milliónál többet költ évente, hogy részrehajlatlan, gyors és olcsó lehessen.

Azt mondja ön, hogy én „a tényeket a magam) szempontjából állítom) egybe;” igaz, csak hogy ez álláspont az igazság, melyen a nyomorult rágalmora fektetett sophismák mit sem ferdíthetnek.

Pénzszarolással vádol öns az „államügyész” — szel fenyeget. Tudja ön, hogy a 36-tosok fejéhez hasonló egyének ellenében az igaz embernek oltalma a törvény, az államügyész pedig az őre. Az én életem: cultum, jelenem nyíltan áll a világ előtt, soha senkit egy élő garasig se károsítottam meg. Kötelességemet híven teljesítettem mindig s adott szavamat beváltatlaanul soha se hagytam. Elmondhatja-e ezt ön is magáról? Kétkem. Mert ellenfeleitől oly jellemzéseket hallottam felőle, melyekre undorral kell öntől eltordulnom.

Rövid időn a törvény előtt fogom önt felhívni és kényszeríteni arra, hozza napfényre azon dolgokat, melyek jellemem, vagy becsületemre a legcsekélyebb ányát vethetnek; mit se feledjen el; hozza mozgásba azon gépezet minden kerekait, melyet félmillió és sokszoros összeköttetések adnak kezére egy szegény, de becsületes emberrel szemben; csak arra az egyre figyelmeztetem, hogy abba a verembe, melybe szeretne engem belebuktatni, maga fog alázuhanni s arról hogy párnára essék, két coalibatus hive No II. és III. fognak saját testükkel gondoskodni.

Azt kérde ön édes ur! hogy a míg ön és társai nem voltak mellettem, ki hoztanyakamra az „ezekre menő deficitet”? Megfelelttem én önnök e furcsa kérdésére már előre „Pártok és pártvezérek” című cikkei II-ában 2-ik hasáb első sor, hol azt mondtam, hogy 1872 elején „csak 215 frt deficitem volt t.”

Én a lapot megakartam szüntetni, bizonyoságom erre Keresztési Pál ur derék papkereskedő s Gáman nyomda egész személyzete, akár esküvel is kész ezt bizonyítani.

Miért nem tettem? Mert ön, mint pártvezér, 1871 vége felé és 1872 elején személyesen és megbízott barátja által ígéreteit, biztosításait megújítja ezeket mindig szöbelikötés alapjául fogadtam el, mert önt nem ismertem; ma már nem hiszek ön egyetlen szavának se, s nemsokára így lesz önnel egész Kolozsvár.

Ön épen 1872. első havaiban küldött, a kötet elismerőleg 120 frtot, mert hát szükség volt pártorgaunura, a mint ezt a lapomban 1871 sept. — 1872 júniusáig megjelent 36-os cikkek és közlemények bizonyítják. Figyelmeztette önt a köztünk és ön közt közbenjáró jőbarát pár héttel ezelőtt is arra, mivel tartozik ön a „Kolozsvári Közl.”-nek, s hogy a lap megszünt, önnök bukását fogja maga után vonni: ön barátja e bebátó figyelmeztetésére se hallgatott, a minthogy önnök állnak okoskodásai az 1872 sept. — decemberi autonomicus pártot is annyira elkábíták, hogy hiába beszéltem, irtam bozza, meg sem mozdultak. Tegyük közzé írásból jelentéseimet, hadd lássa a nagy közönség, kik voltak önnök, és ki voltak én.

(Folyt. köv.)

Udvarhelyszék, Szent-Kleofás napján.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter Héjja Endre szabadkai főgymnasiumi igazgatót, a székelvudvarhelyi állami főreáltanodához rendes tanárrá végleges- és igazgatóvá egyelőre ideiglenes minőségben nevezte ki.

Méltás (!) Fazekas Elek praemontrei cizmertes kanonok, vungó: „fejér barát,” volt főreáltanodai igazgató, tehát — hosszú két évi sáfárkodás után — elvégre degradáltatott; a fejér habitusát elvégre kitették!

Nem mondjuk ezen intézkedésre: satis tarde quidem, hanem hogy debuisset pridem — annyi bizonyos. Egyébiránt most is sokkal jobb, mint sem később, vagy soha; mert ennek folytán a jászberényi méltás (!) pater által csaknem érvény szélére jutott székelvudvarhelyi főreáltanoda ügye már már kedvezőbb stadiumba lép s olyannyira óhajtott fölvirágzása bizton remélhető.

Szolgaljon e kecségető kilátás csatlaltan jelöl azon tény, miszerint az ő szentatysága degradációját, mint szintén Héjja Endre ur székelvudvarhelyi helyébe történt kinevezését, általános applausussal fogadták úgy a székelvudvarhelyi város polgárságának jobbjai, a reáltanoda ügyének őszetlen barátai.

Már hogy különösen egy fiatal állami tanintézet fölvirágztatására, mit és mennyit tehet egy lelkiismeretes, ügybuzgó igazgató, a ki szívvél, lélekkel az intézetnek élí fényes példáját nem kel messze vándorolnunk: ott van a székelvudvarhelyi állami tanítóképző, mely szintén két év előtt kezdte

meg pályafutását, melynek növendékei létszáma ma már csaknem tulayomó, jóhírre pedig országsszerte dicséretesen ösmeretes; míg ellenkezőleg, hogy az igazgatói tág lelkiismerettel párosult bonvivant pajtáskodás s az abból folyó mellék érdekek hajhászása mennyire alásüllyeszthetik a legüdvösebb intézet ényét: arra szomorú példa, a kezdetben legszebb reményekre jogosított székelvudvarhelyi főreáltanoda jelenlegi tenzódó állapota, melynek okait csak sérült hiúság, csak az udvarhelyszéki „rendi reactio” szolgalsoldában álló vak szenvedély keresheti ott, ahol keresi T. Zs. a „P. Napló”-ban, a ki különben soksl okosabban cselekednék, ha saját háza előtt sepergetne: van ott elég „új” és „öröklött” szemét — „minden ember látja, csak a pap nem látja.”

Az igazgatói változás fölötti indokolt örömet csak egy körülmény zavarja némileg, mely a hoz, tisztelettel szólna — a közoktatásügyi miniszter ur intézkedését Halbmásregel szinében tünteti fel.

Sikerült volna ugyan is — protectio utján — kieszközölni, hogy Fazekas, francia nyelvitanári minőségben, továbbra is a székelvudvarhelyi főreáltanoda mellett maradjon. Sőt mintegy kárpótlásul a degradatioért, azon kitüntetésben részesülne, hogy korábbi igazgatói fizetését megtartva, ráadásul még egy poton 400 forintot huzna és így évenként holmi 1800 frtnyi nyomorult fizetést élvezne — mely összeg különben — zárjelek közt szólna — azon „Leben” után, melyet ő a zárda falain kívül folytat, szinte kevés neki; így mondják a bonvivant fraterok és spectabilisok.

Ezen maradási eshetőség, a mellet, hogy külföle megjegyzésekre szolgáltat alkalmat, világot vet egyszersmind oly körülményekre is, melyeket tájékozásul a publicumnak tudni jó.

Vannak ugyanis, a kik úgy vélekednek, hogy miután a pater degradáltatott, ha csak egy atomnyi ambíciója van, nem maradhat tovább is Udvarhelyt, hol a fejér habituson annyi folt esett; mire mások — egy kissé darabosan — azt az anatomicus észrevételt kockáztatják, hogy — igen de vannak emberek, a kiknek ha pofájáról hat bőrt lehuznak is, a hetedik még, mint fontos talp ott marad — s bátha ő épen azok közé tartozik?

az ilyen s ezekhez hasonló reflexiók lehetnek talán érdekesek, kiméletlenek, de jogosultsággal annál kevésbbé tagadható, mert ott, hol egy állami tanintézet s különösen a székelvudvarhelyi ahoz kötött életórdeke forog kérdésben, egyes ember anyagi hasznát, privát passióit, széles jövedvű dinom-dinomat lelkiismeretienül legyezgetni, palástolgatni, még akkor sem lenne tisztességes dolog, ha az illető nem fejér habitust viselne, hanem bíbor talárt hordana.

Ezen kérdésnél legintézkébb veszik igénybe a figyelmet azok leleplezése, a kik adatokkal támasztják állításait. Szerintök a Fazekas maradásiának utjában elháritatlan erkölcsi és társadalmi akadályok állnak. Tények, melyeket meg nem történt dolgokká változtatni nem lehet. Ime egy pár a „csöndesebbjéből.”

Az igazgató ur a tanodában in bene sonantibus (?) poszkodott, beszélje el az esetet Sz. D. mint érd-kelt fél; cserében pedig őt magát, a midőn „egyszer a többek között” késő éjszakán várta volna az utcán, „míg elébe kerül saját lakása” úgy eltalálta pántolni, hogy a kiállításaira fölriadt szomszédság segítette haza, mely szomorú történetről beszéljének a székelvudvarhelyi királyi járásbíró-ság actái, melyek már a másodbíró-ság előtt is megfordultak, vagy szóljanak T. K. T. J. s mások bővebben; a követválasztásnál nyomorult perfidiaál jött el, no hanem az alatt volt legalább „Leben” s hozzá még jutalmul megnyerte a clique elismerését, az U. protectio s annak folytán a degradatiót; újabb időben azonban solid életet kezdett folytatni, mert a közönséges bornéréseket nem frequentálja ugyan, de kárpótlásul casinót alakítottát kúrta korsomává, mely miatt a casinó helyiségeibe tisztességes ember, még olvasás végett is, csak úgy — elvéte látogat el — szóljanak azon urak, a kik közlelebből a választmányi tagságból is kiléptek miatta; a casino hanyatlása egyébiránt nem egyedül az ő érdeme; megjöltek ezt még akkor, midőn az elnök abból kezdetben saját hora méretésével regalet csinált, a miből némelyek — gonosz nyelvek állítása szerint a fogyasztásból képest, tantermet kaptak, — némelyek, e részben azonban nyilatkoznak azon urak kik az első választmányai gyűlésen jelen voltak, aztán stóljon János a szakács akkori cselédeivel; emlegetnek még valami 50 forintot is, a mit járásbíró-sági itélet folytán a szegény pedellusnak kellett megfizetni, hanem erről stóljon Sz. K. mint a ki legközelebből volt érdekelt stb. stb.

És ezen urnak akadnak protectorai; vannak szellemi szegénységben sanylóddó adorálói; és ezen ember két évig tudott egy állami tanintézet directora lenni; és ezen ember tovább is ott birmaradni, mint francia nyelvitanár; és azután ... helas, helas! buvons garcon! buvons, buvons!

Mi egyébiránt — talán igen korán — úgy voltunk értesülve, hogy a francia nyelvét a leendő mértani rajztanár fogja tanítani, a ki, a mint hallottuk, született francia; hanem úgy látszik, e terv megváltozott; holott Fazekas ő méltósága csak a classica philológiára van képesítve, e tantárgy pedig a reáltanodán nem taníttatik, és így ő új tan-

tárgyat választani és új tanári vizsgát tenni köteles. Neki jó lenne megfontolni azt, jó lenne másfelé fordítani kedvezőtlen szelek járása által megtépett vitorláit; most még pályázhatnék Jászberénybe (a honnan ide származott), Szabadkára, Bajára, Pozsonyba, mely városokban épen a classica philologia tanszéke üresedett meg. Fogadja el tőlünk ráadásul e jó tanácsot s meglássa nem fogja buját val-lani. Vade contra — occidentem!

Héjja Endre urat pedig, a midőn mi is őszintén üdvözöljük, egyszersmind kérve-kérjük: mentse meg a székelvudvarhelyi állami főreáltanodát a bukástól; keltse föl a. előde által könnyelműen eljátszott bizalmat ez iránt, tegye virágzóvá azt, mint a milyenné tenni hivatva van; és a székelvudvarhelyi állami főreáltanodát; mig most...

Székelvudvarhely.

A m. vásárhelyi piac árai sept. 25-éről ausztr. mérő Tisztabúza 5 frt 48 kr., elegybúza 4 frt 70 k. rozs 4 ft — kr. kukorica — ft — kr. Zab 1 frt 40 kr. pityóka 1 frt 25 kr. Egy mázsa szalonna — ft — kr. Egyfont disznósír — kr Egy kupa borsó 18 kr., lencse, 16 kr. paszuly, 16 kr. Egy mázsa kenyérliszt 12 frt kr. font marhahus 18. Egy mázsa széna 2 frt 40 Egy 51 tűzi fa kemény 11.

Távíratí tudósítás a bécsi tőzsdéről

Sept. 30-án 5% Metalliques 6855. frt. 69.15 Kamat — 5% Nemzeti kölcsön 72.60 frt. 1860. Kölcsön 100 25 Bankrészvény 961. — Hitelin-tézeti részvények 217.50 London 11270 ft. st. 112.50. Ezüst 108.50. Cs. kir. arany 5.42 1/2. Napoleonor 907.

Urbéri kötvények: Magyarországi 75.50 Te-mesi 72.75 Erdélyi 72.50 Horvátországi 74.50.

Felelős szerkesztő: Szász Béla

Nyiltér. *)

Perl fogorvos

visszaérkezett Bécsből s lakik a főtéren a Ti-voliban. Idegenek egy óra alatt kapnak egy fogat, egész fogsort egy nap alatt. Fogfájás gyorsan és örökre gyógyít.

A kolozsvári városi Redoute teremben

ma esütörtökön octb. 2. 1873.

első nagy előadása a császári

japáni művészársaságnak

4 ur, 2 hölgy, 4 gyermekkel.

RICKERTZEN H. N. igazgatója alatt.

Kezdeté 7 órakor.

Bővebb tudósítás a szini czédulán.

Holnap második előadás új műsorozattal.

Minden betegnek erő és egészség

gyógyszer és költség nélkül:

Revalesciére Du Barry.

Londonból. (22—208)

Egyetlen betegség sem képes a delicat Revalesciére Du Barry-nak ellenállni, a mely gyógyszer és költség nél, kül meggyógyít minden gyomor-, ideg-, mell-, tüdő-, vesemirigy-, nyálhártya-, lélegző-, hűdős és májbajt, tuberculo-set, aszkórt, tüdővést, hurutot, emésztéshiányt, dugulást, vér-hat, álmatlanságot, gyengeséget, aranyért, vízkórt, hideglást, szédülést, vértolulást, tüzugást, émelegést és hányást még terheség alatt is, diabetet, melancoliát, soványágot, kösz-vényt, csuszt, sápkórt. Kivonat 75000 bizonyítványból oly nyaralyák gyógyításáról, melyek minden gyógyszernek ellent-áltak.

57942. sz. bizonyítvány.

Gleimach, jul. 14. 1867.

Isten után az ön Revalesciére Du Barry-jának köszönhetem meggyógyulásomat borzasztó gyomor- és idegbe-jomtól.

Goder János,

a gleinehi esperes, provisor, u. p. Unterbergen Klagenfurt mellett.

62,914 sz. bizonyítv.

Weskau, 14. sept. 1868.

Mintán üdült aranyér, májbaj és dugulás ellen éveken át mindenféle gyógyszert sikertelen használtam, kétségbees-temben önnök Revalesciére-jét éh-ez isolyamodtam. Nem bírom eléggé meghálálni istenemnek és önnök a természet ezen drága adományát, a mely reám nézve kimondhatlan jó-téteménynyé lőn.

Steinmann Ferencz

Tápláléknál levén a husnál, a Revalesciére éleseknek és gyermekeknek 50-szer olcsóbb a gyógyszernél.

1/2 fontos bádogszelvényben 1 frt. 50 kr., 1 font 2 frt 50 kr., 2 font 4 frt. 60 kr., 5 font 10 frt. 12 font 20 frt 24 font 36 frt. Revalesciére kétszeresült szelvényekben 2 frt 50 kr és 4 frt 60 kr. Revalesciére csokolade porban és táblákban 12 csészére 1 frt 50 kr. 24 csészére 2 frt 50 kr, 48 csészére 4 frt 50 kr. Porban 120 csészére 10 frt. 288 csészére 20 frt. 676 csészére 36 frt. Kapható Barry Du Barry és társa által Bécsben, Wallfischgasse 8 sz. valamint minden városban jó gyógyszeresnél és tüzserárusknál; a bécsi ház el is küld minden irányba postai utánvét vagy utánvny mellett.

Kolozsvárt: Binder Károlyné. Debreczenben: M. Ádóvitá liván a „Kigyóhoz” cizmzett gyógyszerárán. Du-na-Földvált: Nadler Pálné. Brassóban: Fáték Ede é Jekelin-né. Gyula-Fehérvárt: Mihály Zsigmond gygy-szerésznél. Marosvásárhely: Fogarassy Demeter. Pesten Török Józsefnél. Temesvárt: Quiriny Alajos és a váro-gyysértárán.

*) E rovat alatt közöltékért csupán a saját-hatóság irányában válla lelölölöséget s a sork.

Hivatalos.

4504 Sz.
881.

(388) (1—3)

Birtokeladási hirdetés.

A nagyméltóságú m. k. pénzügyminiszteriumnak f. é. augusztus 25-kén kelt 43,395 sz. rendelete következtében közhirrre tetetik, miszerint a gy. fehérvári volt pénzverdéhez tartozott, a várostól 3/4 óra távolságra fekvő, **KISFALUDI** állam birtok, öt catast. hold és 520 négyszögöl területtel, a rajta lévő nyújtó-műgéppel az Ompoly vizen, mely lisztelő malom-má könnyen átalakítható, továbbá négy szobás lakházzal, pinczével, istállóval, szekérszinnel s több mellék épületekkel együtt, melyek a gyula-fehérvárosi tanács útján szakértők által 5798 frt 50 kra becsültettek, a m. kir. pénzügyminiszterium jóváhagyásának fenntartása mellett írásbeli zártajánlat útján a többet ígérőnek örök áron el fognak adni.

Felhívhatnak ennél fogva a venni kívánók, hogy sajátkezűleg aláírt bepecsételt írásbeli ajánlataikat 50 kros bélyeggel és 5%-nyi bánatpénzzel (a becsérték után) ellátva f. é. november 17-kén déli 10 óráig a kolozsvári m. k. bányaigazgatóság iroda hivatalához benyújtsák, mely napon a zártajánlatok az elnöki irodában felbontatván, a tárgyalás szabályszerűleg be fog fejeztetni.

A legtöbbet ígért vevő tartozik a tárgyalás befejezése után a bánatpénzt a vétel ár 10%-káig azonnal kiegészíteni, míg ellenben a teljes ár csak a pénzügyminiszterium jóváhagyása után teljesítendő.

Az adás-vevési szerződés fogalmazványa a kolozsvári bányaigazgatóság iroda hivatalában megtekinthető.

A m. kir. bányaigazgatóságtól.

Kolozsvártt, 1873. szeptember 26-kán.

Nem hivatalos.

(389)

(1—3)

ÜZLETHELYISÉG VÁLTOZTATÁS

DUHA TIVADAR

Kolozsvártt.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű helyi és vidéki közönséget, miszerint a folyó év Szent-Mihály napjától kezdve

vászon- és készfehérnemű-üzletemet

FŐTÉRRE

a volt dr. Szabó-féle házhoz

tettem át, mely értesítem után a t. közönség eddigi szíves pártfogásába magamat ajánlva, vagyok

Tisztelettel:

Duha Tivadar.

Legújabbban megjelentek és

Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt kaphatók:

Rajzminták az elemi rajzolóhoz.

Fröbel Frigyes foglalkoztató rendszere szellemében.

Gyermekkereti, népiszkolai és családi használatra összeállították: **SZABÓ ENDRE** és **TÓTH TAMÁS**. Magyar és német magyarázó szöveggel, tokban 1 frt.

A drámai középfajok elmélete.

A Kisfaludy-Társaság által jutalmazott pályamunka. Irta **Névy László**. Ára 80 kr.

Próza olvasmányok.

Az iránytan rövid vázlatával, középtanodai használatra. Szerkesztette **Torkos László**. Ára 1 frt 50 kr.

A magyarnyelv szótára.

A magyar tudományos Akadémia megbízásából készítették, Czuczor Gergely és Fogarassy János. 28 füzet: Utalatosan — Vértörvény. A magyar kir. Curiának mint semmitő és legfőbb ítélőszéknek határozatai.

A polgári törvénykezési rendtartás (1868 54. t. cz. §§-ai szerint). Összeállította **Herczegh Mihály**. 1871 és 1872. évi második folyam. Ára 2 frt 80 kr.

LOGIKA vagyis gondolkodástan.

A legújabb irokat különösen: John Stuart Millt tekintetbe vevő **G. A. Lindner** után dr. **Klamarik János**. Ára 1 frt 50 kr.

A népiszkolai közoktatás tárgyában 1868-dik év óta kiadott törvények és m. kir. miniszteri rendeletek **gyűjteménye**. Ára 40 kr.

Irodai fali naptár 1874 évre.

Rom. katolikus és protestáns, görög-orosz és izraelita naptárral, bélyegilleték táblákkal, s a királyhágón inneni rész törvényszékei s járásbírságai táblázatos kimutatásával.

Különös tekintettel hivatali használatra.

Ára 30 kr. Postán küldve 35 kr.

Magyar kézmű-iparosok Képes naptára az 1874-dik évre.

Szerkeszti **Csukási József**. Első év folyam. Számos fametszvényvel. Ára 50 kr.

Az Athenaeum Kis képes naptára az 1874-dik évre.

Szerkeszti **Sárhány János Ferencz**. Negyedik évi folyam. Számos remek metszvényvel. Ára 50 kr.

Szerelmesei Naptára 1874. Mulattató képes tartalommal. Szerkeszti **Don Juan Nro 2**. Ára 80 kr.

Dr. Joh. Nep. Vogl's Volks-Kalender für das Jahr 1874.

Dreissigster Jahrgang. Preis 65 nkr.

Fromme's Oesterreichischer Medizinal-Kalender. Neunundzwanzigster

Jahrgang 1874 Herausgegeben von **Dr. Josef Nader**

Preis 1 fl. 60 kr.

Ugyan csak

Stein János kereskedésében kaphatók:

A komédia elmélete.

A Kisfaludy-társaság által jutalmazott pályamunka.

Irta **Névy László**. Ára 1 frt.

Huszonöt év után.

Tóth Kálmán válogatott költeményei. 2 kötet. Pompás díszkötésben. Ára 3 frt 20 kr.

BESZÉLYEK,

német, francia és angol eredeti után fordították többen. Ára 1 frt.

(383)

(2—3)

A legkittünőbb fajta harlemi

HYACINTH virághagymák

mindenfélé színből kaphatók:

SZENTJÁNOSI és VEISZ

magkereskedésében Kolozsvártt.

Bolthelyiség változtatás.

(380)

(386)

(2—3)

Egy páholy

a közép sorban **október** és **november** hónapokra kiadó. Tudakozódhatni iránta a Színház pénztári irodájában **Barkó Károly** urnál.

A bécsi világtárlat látása mesés meglepetést nyújt. A jelenkor ez egyetlen nagyszerűségének

(292)

(36—*)

Erdélyben

a legnagyobb úti- kellék gyári raktár
Csapó Sándornál Kolozsvártt.

u. m.

500 darab úti faláda osztályzattal

és a nélkül

4 frt. 80—20 frtig.

1000 darab útibőrönd

2 frt 80 krtól, 40 forintig.

500 „ kézi táska

80 krtól, 5 frtig.

300 „ úti táska

1 frt 50 krtól, 10 frtig.

60 „ felszerelt úti készlet

5 frtől, 40 frtig.

500 „ szivar- és pénztárca,

zsebbevaló és oldalt függő

30 krtól, 5 frtig.

300 „ zsebbeli gyufatartó

10 krtól, 2 frtig.

5000 „ zsebkés

20 krtól, 8 frtig.

3000 „ sétatárcza

30 krtól, 10 frtig.

500 „ eső- és napernyő

1 frt 10 krtól, 15 frtig.

50 darab gummi-köpeny

10 frtól, 24 frtig.

500 „ szürke szemüveg és

ezvikker

1 frtól, 2 frt 50 krig.

5000 „ fog- és körömkefe

10 krtól, 3 frtig.

2000 „ ruha- és hajkefe

50 krtól, 3 frtig.

5000 „ mindenfélé fésű

10 krtól, 1 frtig.

2000 „ fürdő és közöns. viselő kalap

60 krtól, 4 frtig.

200 „ oldaltáska, nők- és férfiak

számára

2 frtól, 10 frtig.

100 „ biztonsági úti tárcza

1 frt 50 krtól, 5 frtig.

100 „ Revolver

8 frtól, 30 frtig.

Legdúsabb választék mindenfélé közönséges legfinomabb illatszerekből, szappanyokból, hajkenőcsökből, fogporokból és pépekből.

5000 pár férfi, női- és gyermek cipők.

látogatására Kolozsvártól Bécsbe és vissza

minden szombat és szerdán indulni a reggeli vonattal, és 30 napra érvényes jegyet váltthatni

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdász bettivel Kolozsvártt.

a III. osztályban csak 19 ft 59. a II. oszt. csak 29 ft 41kron.